BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

Osváth Gábor

A dél-koreai nyelvpolitika legújabb fejleményei

Nemzetköziesítés, globalizáció és információs forradalom: egymást feltételező, kiegészítő fogalmak, s komoly kihívást, ugyanakkor lehetőséget is jelentenek valamennyi nemzeti kultúra számára. Korunkban, amelyet e három fogalommal szokás jellemezni, felértékelődik a kultúrák közötti kommunikáció szerepe, s ez a nyelvpolitikában, nyelvi tervezésben is tükröződik.

A dél-koreai nyelvpolitikában történt legújabb változások vagy inkább hangsúlyeltolódások Kim De Dzsung elnök 1998-as hivatalba lépésével vannak kapcsolatban. A demokratikus elkötelezettségű politikus közéleti tisztaságot, nagyobb nyíltságot ígérő elnökségének kezdete egybeesett a koreai gazdaságot sújtó, nagy társadalmi nyugtalanságot kiváltó likviditási válság beköszöntével. Az addig töretlen gazdasági fejlődéstől kissé elbizakodott koreaiakat sokkszerűen érte a krízis számos utóhatása: a nagyobb infláció és munkanélküliség. Kim De Dzsung elnök felismerte, hogy a válság leküzdésének legcélravezetőbb módja a koreai áru versenyképességének növelése, Korea fokozottabb bekapcsolódása a nemzetközi gazdasági élet vérkeringésébe, a protekcionista politikával elzárt piac megnyitása a külföldi tőke számára. E cél érdekében a fiatalabb generációt fel kell készíteni arra, hogy felnőttként aktívabb szerepet játszhasson a globalizáció (••• ••• *segyehwa*[*]), nemzetköziesítés (••• ••• *kukchehwa*), az információs forradalom (••• ••• *chŏngbohwa*) korában. Az elnök programjában igen fontos elem a nevelés korszerűsítése, azaz alkalmassá tétele a fenti feladatok megvalósítására. Három területen akarnak elérni áttörést: az angol nyelv, a kínai írásjegyek és a számítástechnika intenzívebb és hatékonyabb oktatásában.

Az angol mint a nemzetközi érintkezés kulcsfontosságú nyelve egyre fontosabb szerepet játszik: ez a felismerés az angol nyelv státuszának mértéktelen felértékelésével jár együtt sok koreai tudatában. 1998 júliusában egy író azt javasolta, hogy az angol legyen

[*] A koreai szavak latin betűs lejegyzésére a McCune−Reischauer-féle rendszert használom. A sino-koreai szavakat kínai írásjegyekkel is megadom.

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

Koreában is hivatalos nyelv mind a közéletben, mind az oktatásban (FOUSER 1998). A téma felvetése hónapokig tartó ádáz vitákat váltott ki. Az író úgy gondolja, hogy a koreai nyelvhez való nacionalista szellemű ragaszkodás elszigeteli Koreát a világ többi részétől, ellenségessé teszi a koreaiakat a külvilággal szemben. Szerinte a külföld egy globális birodalom irányába halad, amelyben az angol lesz a kommunikáció eszköze. Ezért javasolja, hogy a koreai mellett az angol legyen a második hivatalos nyelv, annál is inkább, mert a ragyogó koreai kultúrát az angol segítségével lehetne a legeredményesebben elterjeszteni. Az sem utolsó szempont, hogy a demokrácia meggyökereztetésében is fontos szerepet játszhatna az angol nyelvűség. Koreai nyelvészek meglepőnek és ugyanakkor rendkívül kiábrándítónak tartják, hogy a cikket közlő újság nagyszámú olvasói levelei közül több mint 50% egyetértett az angol nyelvűség gondolatával. A társadalomtudósok természetesen több érvet felhoznak az általuk abszurdnak minősített gondolat ellen. Néhány közülük (CHŏNG 1998: 9): 1. a gazdasági fejlettségnek nem feltétele az angol nyelvűség. Franciaország és Németország gazdasága jelenleg fejlettebb az angolénál. A japánok angol tudása meglehetősen gyenge annak ellenére, hogy szókincsük 9–10 %-a angolból vett kölcsönszó. 2. Azokban az országokban is, ahol a gyarmati múlt és a törzsi ellentétek miatt az angol az első vagy második hivatalos nyelv státuszát élvezi, törekednek az egységes nemzeti nyelv fejlesztésére és elterjesztésére. A Fülöp-szigetek elnöke olyan rendeletet hozott, hogy külföldön a jövőben csak a tagalog nyelvet fogja használni. Lehetséges, hogy az egységes nemzeti nyelv modernizálása, elterjesztése vezet majd – ha áttételesen is – az áhított gazdasági fellendüléshez a Fülöp-szigeteken és másutt. 3. Mivel az angol csak azokban az országokban második hivatalos nyelv, amelyek korábban a britek vagy az USA gyarmatai voltak, ezzel a lépéssel Korea politikailag leértékelné magát, sokan külföldön úgy gondolnák, hogy független országhoz méltatlan, túl szoros kapcsolatok fűzik az USÁ-hoz. 4. A hivatalos nyelvi státusz bevezetésének költségei felbecsülhetetlenek. 5. Az angol mint hivatalos nyelv bevezetése tovább fokozná Észak- és Dél-Korea nyelvi elkülönülését.

Az angol mint második hivatalos nyelv bevezetésének koreai ötlete nem áll egyedül: Japánban is hasonló vélemény látott napvilágot. 1999-ben a japán miniszterelnök kérésére egy szakértői bizottság javaslatot tett azzal kapcsolatosan, hogy a 21. század kihívásaira milyen válaszok képzelhetők el. Arra a következtetésre jutottak, hogy Japánnak mint gazdasági nagyhatalomnak a túléléshez radikális reformokra van szüksége; ilyen többek

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

között az angol nyelv második hivatalos nyelv státuszára való emelése, valamint nagyszámú külföldi munkavállaló Japánban történő letelepülésének előmozdítása a társadalom elöregedése miatt (LEE 2000: 14).

Koreában is általános vélekedés, hogy a szakmai karrier nélkülözhetetlen feltétele a jó angoltudás. Ugyanakkor az angol nyelv oktatásának – Japánhoz hasonlóan – sok helyütt nincsenek meg a személyi és tárgyi feltételei: kevés a jó tanár és a koreaiakra szabott jó tananyag. Az angoltanítás korszerűsítése és hatékonyabbá tétele érdekében két utat látnak járhatónak: 1. az angol oktatásának korai megkezdése már az elemi iskola 3. osztályában (ezt sokan ellenzik, az anyanyelvi nevelésre szánt időt kevésnek tartják), 2. ún. immersion school-ok létesítése anyanyelvi tanárokkal, ahol a gyerekek funkcionális kétnyelvűvé válnak.

A nyelvpolitikai „áttörés" másik területéül a kínai írásjegyeket szemelték ki. Egyrészt szeretnék a kínai írásjegyek oktatását már a 6 éves elemi iskolában (újra) bevezetni (jelenleg a 3+3 éves középiskola első osztályától oktatják), másrészt szeretnék korábbi, szélesebb körű használatát felélesztени. A koreai ábécé kizárólagos alkalmazását követelők és ellenlábasaik között valóságos háború folyik, mindkét tábor több tucatnyi szervezetbe tömörül, és állandóan kiáltványokkal ostromolják a kormányzatot (KIM 1999: 145).

Korea az 1894-es reformokig kétnyelvű volt: a klasszikus kínai (*venjen*) volt a hivatalos nyelv, amelyet a kínai írásjegyek segítségével írtak le. Bár 1443-ban megalkották az agglutináló koreai lejegyzésére kiválóan alkalmas, megalkotásakor 28, a nyelvtörténeti változások miatt ma 24 betűs, igen könnyen megtanulható koreai fonetikus írást (•• *hangŭl*), de a konfucianizmus Kína-központúsága miatt ennek a tekintélye alacsony volt*, s csak a koreai nyelv hivatalossá tétele (1894) után vált a koreai nemzeti identitás egyik legfontosabb szimbólumává. Ettől kezdve a koreai nyelv lejegyzésére a japán írásrendszer alapelveivel lényegében egyező vegyes írást (•••• •••• *hancha-honyong*) alkalmaztak: a szókészlet 60-70%-át jelentő kínai kölcsönszót kínai írásjeggyel, a többi lexikai elemet és a végződéseket is a koreai ábécével írták le. Észak-Koreában 1949-ben teljesen eltörölték a kínai írásjegyeket, hasonló törvény Dél-Koreában is született (1948, ••••• •••••, *hangŭl-chŏnyong-pŏp*), de a kínai írásjegyek részleges használatát azóta is megtűrik, elsősorban a sajtóban (részletesebben: OSVÁTH 1995a).

A kínai írásjegyek hívei úgy gondolják, hogy a nemzetköziesítés és globalizáció korában, amikor a világban gazdasági tömbök alakulnak ki, a külgazdaság szempontjából

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

igen előnyös lehet, ha Korea a „kínai írásjegyek kultúrkörének" (••••• ••••• *hancha-munhwa-kwŏn*) a tagja. Ez erős szellemi, kulturális köteléket jelent három ország: Kína, Korea és Japán között, következésképpen szilárd helyet biztosíthat Koreának a leendő ún. északkelet-ázsiai gazdasági övezetben (•••••• •••••• *Tongbuk-a-kyŏngje-kwŏn*). Az ellentábor a nemzeti identitást félti egyrészt a kínaiaktól: „a kínai írásjegyek használata azt eredményezheti, hogy önként fogunk beleugrani a kínai olvasztótégelybe "(Hangŭl Saesoshik 1995/3. 4. l.), másrészt a japánoktól: „a vegyes írás fennmaradása nem a kívánt gazdasági közösség létrehozásához, hanem eljapánosodáshoz vezet" (Hangŭl Saesoshik. 1994/3. 20. l.).

A kormányzat, a kínai írásjegyek bizonyos kultúraközi kommunikációs értékeire hivatkozva, a következő intézkedéseket jelentette be (NAM 1999: 143–145): 1. Az utcanévtáblákon a koreai betűs írásmód (és a sok helyütt meglevő latin) mellett kínai írásjegyekkel is fel kell tüntetni az utca vagy tér nevét (a földrajzi nevek több mint 90%-a sino-koreai szó, koreaiul: ••• ••• *hancha-ŏ*, ezért ez lehetséges). A változtatást elsősorban a turizmus szakemberei javasolják azért, hogy az igen nagyszámú japán és kínai turista is megérthesse az információt. (Az ellentábor azt hozza fel ellenérvként, hogy a kínai és japán vendégek eligazodnak az angol helyesírás szabályai szerinti latin betűs írásmódon is, hiszen ezt a kínai és japán iskolában tanítják.) 2. A kormány hivatalos dokumentumaiban visszatérnek a vegyes írás részleges használatához, hogy a szöveg a nagyszámú homonima miatt pontosabban értelmezhető legyen: a koreai ábécével írt kölcsönszó után zárójelben odaírják a kínai írásjegyet is (az új nyelvtörvény tervezete is rendelkezik erről, lásd később). 3. A személyi igazolványokban a családi- és utónevet a koreai betűs írásmód mellett kínai írásjegyekkel is fel kell tüntetni: ennek oka az, hogy a személynevek is – szinte kivétel nélkül – sino-koreai szavak, s közöttük is igen sok a homonima (ennek fő oka, hogy a koreaiban elveszett a kínai tónusok jelentést megkülönböztető ereje).

A kínai írásjegyek használatát kívánatosnak tartó személyek két érve érdemel még említést: 1. a kínai nyelvnek a szótagmorfémák kombinálásán alapuló páratlan szóalkotó ereje van, amely végtelen árnyalatok kifejezésére képes (így például az 'élet' fogalom kínai eredetű szinonímái: a •• •• *saeng-hwal,* •• •• *saeng-myŏng,* •• •• *saeng-ae,* •• •,• *saeng-jŏn*, •• •• *saeng-jon*, •• •• *il-saeng,* •• •• *in-saeng* stb.), 2. a kínai írásjegyek nem tudása elzárja az újabb generációkat a hagyományos konfuciánus kultúra éltető forrásaitól, szókincsétől: a korlátozott egyéni szókészlet a gondolatok beszűkülését eredményezheti. Az

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

ellentábor hívei nyilatkozataikban kifejtik, hogy ők nem törekednek a kínai írásjegyek oktatásának teljes eltörlésére, mindössze a gyerek életkori sajátosságait szeretnék jobban figyelembe venni, s a hangsúlyt az anyanyelvi nevelésre helyezni (nagyon kevés az óraszáma). A koreai írás lelkes híveit nagyon bántja a koreai kormány 1990-es döntése, amely törölte a *hangŭl* emléknapját a hivatalos, munkaszünetes állami ünnepek sorából. Ennek oka az volt, hogy soknak találták a hivatalos ünnepek számát (16 egy évben!). A hangul hívei arra alapozva követelik kitartóan az emléknap státuszának visszaállítását, hogy Dél-Koreában igen magas, heti 48 óra a heti munkaidő, ugyanakkor a törvényes fizetett szabadság csak 16 nap, és a szombat is munkanap (Hangul Saesoshik, 1999/8. 17. l. és 2003/10. 7. l.).

A kínai írásjegyek használatát is érinti a leendő koreai nyelvtörvény, amelynek a tervezetét 2003 április 10-én hozták nyilvánosságra, és azóta is széles körű vita tárgya (Hangŭl Saesoshik, 2002/5, 22–25. l.). Egyesek úgy értelmezik, hogy elfogadása esetén hatályát veszti az 1948-ban elfogadott törvény, amely a koreai betűk kizárólagos használatát írta elő. Az új törvény bírálói az 1948-as törvényhez képest visszalépést érzékelnek a szövegezésben, ugyanis a hivatalos dokumentumokban a koreai betűkkel leírt egyes szavak után lehetővé tenné a zárójeles, idegen írású értelmezést is (elsősorban kínai írásjegyekkel vagy angolul), s a Koreában működő külföldi cégek mentességet kapnának a koreai nyelvűség előírása alól (ahogyan Magyarországon is hirdethet angolul vagy németül többnyire valamely multinacionális cég – nálunk is bírálták már ezt a gyakorlatot). Sokan úgy látják, hogy ez a kivételezés első lépés lehet az angol második hivatalos nyelvvé tétele érdekében, s ez az új szabályozás sem tiltaná az egyes sajtótermékekben és más kiadványokban még előforduló vegyesírást. A törvénytervezet értelmében a Kulturális Minisztériumnak öt évente egyszer államnyelvi alaptervet (••••••• ••••••• *kuk-ŏ-kibon-kyehoek*) kell megalkotnia, amelyet az újonnan megalakítandó Államnyelvi Értékelő Bizottság (••••••••*Kuk-ŏ shimŭi wiwŏn-hoe*) hagyna jóvá. Az állami szervek és önkormányzatok mellett államnyelvi biztos (••••• ••••• *kuk-ŏ ch'aekimja*) működne, aki a törvény végrehajtását ellenőrzi és értékeli, intézkedéseket javasol. Elnöki rendelet hozná létre a Nemzetközi Koreai Nyelvi Intézetet (••••••• ••••••• *Kukje kuk-ŏ chinhŭng-wŏn*), amely a koreai nyelv külföldi oktatását segítené (küldene például tananyagokat, lektorokat). A megnövekedett feladatokat az Államnyelvi Alapítvány (••••••• ••••••• *Kuk-ŏ chinhŭng kigŭm*) finanszírozná. Nem kötelező jelleggel az állami és önkormányzati szervek számára Államnyelvi Tanácsadó

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

Irodák (••••• ••••• *Kuk-ŏ-sangdam-so*) létrehozását is javasolja a törvénytervezet, mely szervhez a kollektívák és magánszemélyek vitás esetben fordulhatnának. A törvénytervezet bírálói többek között az államnyelv ••,•• *kuk-ŏ*) fogalmát kifogásolják, ezt ugyanis japanizmusnak (•••••• •••••• *ilbon-shik-hancha-ŏ*) tartják (vö. japán *koku-go*), helyette koreai megfelelőjét (•••*nara-mal*) vagy a ••• ••• *hanguk-ŏ* / ••• ••• *hanguk-mal* (’koreai nyelv’) megfogalmazást javasolják. Sokak számára nem világos, hogy a kormányzat miért szándékozik a meglevő és jól bevált intézmények (Korea Foundation, Korea Research Foundation és mások) mellett újakat létrehozni; az említett két alapítvány tananyagok összeállításával, lektorok küldésével, a külföldi koreainyelv-oktatás és koreanisztikai kutatások támogatásával eddig is sikeresen megbirkózott. Talán egyes befolyásos érdekcsoportok fokozottabb anyagi támogatásáról van szó? (Hangŭl Saesoshik, 2003/5. 21. l.). Hiányolják a tervezetből a törvénysértőkkel szembeni határozott fellépést, a büntetések kiróvásának lehetőségét, valamint azt, hogy egyes állami alkalmazottak számára államnyelvi vizsgákat (•••••••• •••••••• *kuk-ŏ-nŭng-ryŏk-kŏmjŏng-shihŏm*) tart kívánatosnak. Az ellenérzés oka az, hogy a köztisztviselőknek eddig is igen szigorú vizsgákat kellett tenniük, ezzel kapcsolatban megemlítik a „vizsgapokol” (•••• •••• *shihŏm-chiok*) fogalmát (uo.). Van olyan nyelvész, aki az internetre is kiterjesztené a törvény hatályát, ott például a koreai internet címeket sem lenne szabad – természetesen belföldi használatra − latin betűkkel írni (Hangŭl Saesoshik, 2003/9. 13. l.). Összegezve: a törvénytervezet bírálói az új nyelvtörvény megalkotását üdvözlik ugyan, de úgy vélik, hogy nem védi a koreai nyelvet megfelelő mértékben a két legfenyegetőbb veszély ellen, s ezért módosításra szorul. Az egyik veszély a túlzott mértékű nyugati, elsősorban angol nyelvi hatás, a másik a kínai írásjegyek további használata. Ezt a gyakorlatot gazdaságtalannak, antidemokratikusnak és nemzetietlennek tartják, mivel a Nyugat, valamint Kína és Japán nem kívánatos szellemi és gazdasági befolyását erősíti. Szerintük mindkét káros befolyás a koreai nyelvet hosszabb távon a létében fenyegeti (Hangŭl Saesoshik, 2003/5. 16−17. l.).

A koreai szavak latin betűs hivatalos átírásának megreformálása is a globalizáció és az információs társadalom kihívásainak való megfelelés szándékával történt (2000. július 4-én lépett hatályba az illetékes kormányrendelet, angol fordítása: Korea Journal, Spring 2001. pp. 214−225). Az angol nyelvű folyóirat a célokat így fogalmazza meg: „This (the new transcription system – O. G.) is due to the new demands of information society, in which

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

digitalized information has become the main medium of communication" (Korea Journal, Spring 2001. 213. l.). Az új módosítást nagy társadalmi vita előzte meg és követte: többen a túl gyakori helyesírási változtatások káros voltára hívták fel a figyelmet, mások arra, hogy az európai és a koreai hangrendszer igen nagy eltérése miatt egyik transzkripció sem lehet maradéktalanul sikeres, ezért tehát felesleges újításokkal próbálkozni; egyébként sem lehet olyan átírást megalkotni, amely mind a külföldiek, mind a koreaiak igényét kielégítené. A legutóbbi, 1984-ből származó átírás igen kis módosításokkal az 1939-es, külföldiek által alkotott McCune-Reischauer-féle rendszeren alapult. A jelenlegi reform fő újításként eltörölte a korábbi gyakorlat diakritikus jeleit: az /⎩/ és /↔/ fonémákat jelölő ŭ és ŏ betűket, valamint a hehezetes mássalhangzókat jelölő aposztrófot (*k', t', p', ch'*), mivel sokan – kényelmi és technikai okokból – mellőzték a használatukat, az interneten is nehézkes vagy lehetetlen volt a használatuk. Ez gyakorta kommunikációs félreértésekhez vezetett, hiszen például *Shinch'ŏn* helység nem azonos *Shinch'on*-nal, a *Kim Yŏng-shik* nevű férfi *Kim Yong-shik*-kel, *Kim Tae-shik* pedig *Kim T'ae-shik*-kel. További problémát jelentett, hogy a koreai útlevelekben a személynevek átírásakor tilos volt az említett mellékjelek használata (uo. p. 217.). Az új romanizációs eljárás során a diakritikus jeleket betűkapcsolattal váltották fel; az /⎫/ fonémát jelölő *ŭ* helyett *eu*, az /↔/ fonémát jelölő *ŏ* helyett *eo* írandó ezután (*Yŏngdong* > *Yeongdong, Ullŭng* > Ulleung). Ez nem jelentett lényeges szemléleti változást, hiszen két betű kapcsolata a korábbi átírásban is utalhatott egyetlen magánhangzó fonémára: az /E/ fonémát *ae* jelölte, az /O/ fonémát *oe*. A mássalhangzók átírásakor a legnagyobb problémát az jelenti, hogy a koreaiban a zöngés–zöngétlen oppozíció létezik ugyan, de nem fonémikus értékű; fontos ugyanakkor egy – az európai nyelvekben ismeretlen − hármas viszony, a laza (lenis), feszes (laringalizált) és hehezetes mássalhangzók jelentés-megkülönböztető értékű szembenállása. Az új átírás azzal, hogy eltűnteti a hehezetességre utaló aposztrófot, nem képes megkülönböztetni a laza mássalhangzók zöngétlen allofonját a hehezetes fonémától, mivel mindkettőt ugyanazzal a betűvel jelöli.

koreai betű	**régi átírás (1982)**	**új átírás (2000)**
•	g, k	g, **k**

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

- kk kk
- k’ **k**

A többi felpattanó zárhang is hasonló elveken íródik át: a koreai hangtörvényeknek megfelelően csak a magánhangzók és nazálisok előtt jelölendők zöngésen. Ezért maradhatott a korábbi *Hanguk* (’Korea’) vagy *Haedong* szóalak, de a szabályt – a korábbiaktól eltérően – a szó eleji pozícióra is kiterjesztették; ezért változott meg például a *Pusan* városnév átírása: *Busan* lett. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy ez az elv – ha szó eleji zárhangról van szó – nem követi a kiejtési szabályokat: a koreaiban ugyanis a szó elején mindig zöngétlenek ezek a fonémák! (A változás egyik oka az lehet, hogy a külföldiek zöngétlen hanggal történő kiejtését a koreaiak hehezetesnek érzik: [Pusan] helyett [Phusan] hangalakot érzékelnek, míg a [Busan] hangalakot nem értik félre. A laza affrikátát (zár-réshang) a *j* betű, a feszest a *jj*, a hehezetest a *ch* betűkapcsolat jelöli. Így lesz a korábbi *Chosŏn* > *Joseon*, *Cheju* > *Jeju*, *Ch’ungch’ŏng-do* > *Chungcheong-do* stb. Ez az átírás természetesen transzkripció és nem transzliteráció, hiszen amennyire lehetséges, próbálja követni a koreai írás által nem jelölt hangváltozásokat is. Így például jelöli a nazális hatására történő hasonulást (*Baek* + *ma* > *Baengma*), a lateralizációt (*Sin* + *ra* > *Silla*), de a zöngétlen mássalhangzók találkozásakor keletkező feszessé válást nem (*Apgujeong* és nem *Apkkujeong*); nem tesz különbséget az [s] és [š] allofonok között sem (a koreaiban *i* és *i*-vel kezdődő diftongusok előtt [š] realizálódik, amit sh-val jelöltek korábban): most tehát a *Silla*, *sijo, Sigyeong* alak helyes a *Shilla*, *shijo* és *Shigyŏng* helyett. Csak az utónevekre vonatkozik a következő szabály: minél pontosabb átírásuk, azaz a nem kívánatos homoním alakok elkerülése érdekében nem szabad jelölni a szótaghatáron történő hangváltozásokat: a *Han Bongnam* helyett a *Han Boknam* vagy a kötőjeles *Han Bok-nam* írásmód a követendő. Egyéb nevek esetén is – amennyiben a szótaghatáron félreérthető az átírás a magánhangzót jelölő betűk torlódásakor – megengedett a kötőjel használata: *Seun* helyett *Se-un*, *Haeundae* helyett *Hae-undae*. Az új átírás hatálya alól kivételt jelentenek: 1. a korábban bejegyzett, világszerte ismert cégnevek, például a *Hyundai*, a S*amsung*, a *Daewoo* (egyébként *Hyeondae, Samseong, Dae-u* lenne), 2. a családnevek, amelyeket eddig is minden család a saját belátása szerint romanizált (így az Észak-Koreában különös presztízsnek örvendő *Kim* családnév sem cserélendő ki a *Gim*

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

alakra). Ezen a téren igen nagy a változatosság; a leggyakoribb három koreai családnév átírásában a következő egyéni változatok figyelhetők meg. • •: *Kim, Khim, Gim, Keem;* • •: *Pak, Park, Bark, Bak, Bag;* • •: *Ri, Lee, Yi, Rhi, Li, I, Rhie, Yie, Le, Ryee, Lhee, Ree, Rhe, Iee* (SŎ 1991: 108; a nevekről részletesen: OSVÁTH 1995b). A koreai kultúra nemzetköziesítésében legnagyobb sikereket elért két fogalom, a *kimchi* és a *taekwondo* átírása is a régi, megszokott maradhat, bár az új transzkripció *gimchi* és a *taegwondo* alakja is alkalmazható. Hogy milyen nehéz probléma a koreai szavak romanizációja, azt a közismert koreai küzdősport nevének (••• ••• t'aekwŏndo) magyar átírása is jól illusztrálja. Ez – részben külföldi minták hatására – meglehetősen tarka képet mutat. Eddig tizenöt változatot gyűjtöttem össze: *tekvan-do, tekwan-do, tekvando, tekvondo, tekvondó, taekwon-do, teakwondo, tekvandó, taekvandó, taek won-dó*, *Taek won-do, tea kvondo, Tae-Kwan-Do, tékvandó, taekwando*. Az is előfordult, hogy ugyanabban a rövid újsághírban bukkan elő két, különböző alakban: „*tékvandó-edzések*", majd „*tekvando-balesetek*" (Mai Nap, 1998. márc. 1. 18. l.). Mindenképpen tanulságos, hogy a magyar akadémiai helyesírás (MÁRTONFI 1973) sugallta alakváltozattal (*thekvondo*) még sehol sem találkoztam, bár a *tekvondo* és *tekvondó* alak erősen megközelíti. Az új átírás bevezetése Koreában természetesen komoly szellemi és anyagi erőfeszítésekkel jár, a kormány ezért hosszabb türelmi időszakot engedélyezett. A sajtótermékekben 2002. február 28-ig kellett bevezetni az új rendszert, a közlekedési jelzőtáblákon és egyéb nyilvános feliratokon 2005. december 31. a csere határideje (Korea Journal, Spring, 2001. 225. l.). A latinizáció azért is nagy jelentőségű Koreában, mert a koreai gazdaság versenyképességét és a koreai tőke expanzióját az országimázs javításával is próbálják erősíteni, s ebben a törekvésükben kiemelt fontossággal bírnak a nagyszabású nemzetközi rendezvények (olimpiák, világbajnokságok, világkiállítások), a turizmus nagyarányú fejlesztése. Mindezen célok megvalósításában nagy segítséget jelenthet egy viszonylag egyszerű, logikus, külföldön is elterjeszthető átírási rendszer megvalósítása. Ezzel párhuzamosan – a világ felé történő nyitás kifejezőjeként – megjelent a koreai kultúra, a koreai nyelv és írás nemzetköziesítésének jelszava, amelynek valóra váltása során a koreai kormányzat nagy összegekkel, alapítványokkal támogatja a koreai irodalom fordítását, a koreai nyelv oktatását és kutatását, koreai állandó és időszaki kiállítások létesítését külföldön.

A koreai írással kapcsolatos legújabb nyelvpolitikai fejlemények sorában feltétlenül említést érdemel a koreai írású szövegszerkesztővel kapcsolatos botrány, amely egy 1998.

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

június 15-i sajtótájékoztatón robbant ki. Ekkor közölte ugyanis az amerikai Microsoft és a koreai számítógépes cég, a Hancom, hogy a Microsoft a kalózmásolatok miatt pénzügyileg összeomlott koreai cég megmentéséért cserében a koreai fejlesztésű és a Microsoft rendszerével nem kompatíbilis „Hangŭl" elnevezésű program leállítását kéri, hogy saját gyártmányú koreai változatát dobhassa piacra helyette. A piac „megdolgozása" érdekében több százezer darab programot ingyen szétosztogattak Koreában. Rövidesen össznemzeti felháborodás tört ki az egész világot leigázni kész Bill Gates és cége ellen, tudniillik a 4 millió koreai számítógép zöme a Hancom operációs rendszerét használja, s az egész közigazgatási dokumentáció ezen van tárolva. Ha a Microsoft követelésének engedve leállítják a koreai cég programjának fejlesztését, az 1-2 év múlva elavul, s az új rendszerre való áttérés, a tárolt anyag átmentése igen sok pénzbe kerülne. A koreaiak többsége a nemzeti méltóságon esett foltként értékelte a két cég közötti tranzakciót, s hamarosan megalakult a Mozgalom a "Hangŭl" program megmentésére, s összegyűjtöttek annyi pénzt, amennyi a tranzakció érvénytelenítéséhez elegendő volt; ehhez a kormány is támogatást nyújtott végül (MUN 1998: 16–18.). A koreai számítógépes piacon a Hancom „Hangŭl" elnevezésű rendszere az abszolút piacvezető. Előnyének tartják többek között, hogy szótára 10. 880 lexikai egységet tartalmaz, míg a Microsofté csak 2350-et (1998-as adatok, azóta mindkét program tökéletesedett). A "Hangŭl" 3 millió használója közül 2, 5 millió illegálisan másolta szoftverjét: többek között ez vezetett a pénzügyi csődhöz. Nyilvánvaló, hogy a koreai kormányzatnak nagyobb figyelmet kellene fordítania a szellemi termékek védelmére. Míg az USÁ-ban a közintézmények a hardverek beszerzési árának 160 %-át költik szoftverek vásárlására évente, Korában ez az arány mindössze 10 % (LEE 1998: 142). Természetesen további problémát jelent, hogy Észak-Korea is más operációs rendszert használ, még a klaviatúra betűkiosztása is lényegesen eltérő.

Koreában, ahol a saját ábécé és nyelv a nemzeti identitásnak talán legfontosabb szimbóluma, a Microsoft térhódításával kapcsolatos fő veszélyt abban látják, hogy a multinacionális cég a technikai előnyök oltárán feláldozhatja a koreai nyelv közmegegyezésen alapuló normáit. Erre volt is már példa: 1995-ben olyan programot dobtak piacra, amelyen a betűrend eltért a Koreában megszokottól. Észak- és Dél-Korea nyelvi normái már épp eléggé különböznek, felesleges lenne egy újabb problémával terhelni ezt a megosztottságot. Bár a Hancom nem aláírt szerződést bontott fel a Microsofttal (csak

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

szándéknyilatkozat volt), Koreában mégis aggódnak az esetleges retorziók miatt: mi lesz, ha Billy Gates vállalata nem hajlandó további együttműködésre, elsősorban a két rendszer kompatibilissá tételét illetően? (Newsreview, July 25. 1998. 4. l.)

A mindenkori koreai kormányzat fontos céljai közé tartozik a japán gyarmati uralom tárgyi és eszmei hagyatékának felszámolása. A nyelvpolitika terén ez a törekvés elsősorban − a többségében a gyarmati múltból örökölt − japán kölcsönszók számának csökkentésére és az egyik nemzetközi földrajzi név revízójára irányul. A koreaiak legnagyobb nemzeti sérelme ugyanis a földrajzi nevek használata terén a Korea keleti partjait övező tenger külföldi elnevezése: a koreaiak sino-koreai szóval *Tong-hae* (•• •• Keleti-tenger) néven ismerik, de a nemzetközi földrajzi, térképészeti gyakorlatban, így hazánkban is hosszú ideig kizárólag Japán-tengerként szerepelt. A koreai kormányzat mindent megtesz azért, hogy a világ közvéleményét meggyőzze: céljuk az, hogy a *Japán-tenger* elnevezés helyett a koreait (angolul: *East Sea*), vagy egy semleges harmadikat (*Sea of Friendship, Blue Sea* stb.) terjesszen el. Álláspontját térképészeti és földrajzi konferenciákon, kiadványokban, újságcikkekben népszerűsíti. Érvelésük a következő: az európai térképek átvizsgálása után a koreai kutatók felfedezték, hogy a Koreai-félsziget és Japán között elterülő tengert a legrégibb európai térképek egy része Keleti- vagy Koreai-tengernek (*Oriental Sea, Sea of Korea*) említi, sőt a 13. századból származó, a kérdéses tengerszakaszt elsőként néven említő nyugati irodalmi műben (útleírásban) is így szerepel Giovanni de Pian del Carpini tollából (Kim 2002: 21). Az USA Kongresszusi Könyvtárában őrzött 19. század előtti 228 nyugati térkép közül 125-ön a Korea és Japán közötti tengernek nincs neve, 68-on (66%) East Sea, Oriental Sea vagy Sea of Korea/Corea szerepel, s csak 14 térképen (13, 5%) van Sea of Japan. A Brit Nemzeti Könyvtárban hasonló a helyzet: a 90 darab 16-19. századi európai térképen 72-szer fordul elő a Sea of Korea/Corea/Coree, Corean Sea vagy az East Sea és csak 10-szer a Sea of Japan (Korea Now, March 8, 2003. p. 35). *Sok Jong-chul* professzor szerint a Koreai-tenger elnevezés frekventált használata abból az európai szemléletből fakad, hogy a dolgok balról jobbfelé tartanak, például az európai írásrendszerek is (Korea Newsreview, 1995. jún. 3. 10 p.). A koreai kormányzati erőfeszítések sorából kiemelkedett a Szöuli Állami Egyetemen (Seoul National University) megrendezett nemzetközi tanácskozás (International Workshop on the Geographical Name „East Sea") 1996 június elején, amelyet az állami finanszírozású Korea Foundation szponzorált. Pack Sung-Hyon professzor előadásában

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

elmondta, hogy a 18. századi francia térképek a Koreai-tenger elnevezést alkalmazták, s a Japán-tenger elnevezés csak a 19. század második felében vált általánossá, amikor Japán ajtót nyitott a nyugati befolyásnak, s szerepe jelentősen felértékelődött. A Japán-tenger elnevezést a japán kormány favorizálta; sajnálatos, hogy az akkori gyenge koreai vezetés nem emelt kifogást. Később, a japán gyarmati uralom korában (1910−1945) a koreai álláspont szóba sem kerülhetett a nemzetközi színtéren (az International Hydrographic Organisation 1929-es első konferenciáján a Japán-tenger változatot vita nélkül fogadták el), így – koreai érvelés szerint − a Japánt említő tengernév végső soron a japán gyarmati uralom nem kívánatos terméke, ezért felszámolandó. Ami a kínai térképeket illeti, *Huang Yan-jun* kínai professzor elmondta, hogy azok egységesen a *Dong-hai* (‘kelet’+’tenger’) írásjegyeket használták a 10. századtól egészen a 19. századig. Annak ellenére, hogy sok helyütt a szóban forgó tenger nevében a Korea szó egy 1615-ös portugál térképen a *„Mar Coria”*, egy 1777-es velencei pedig a „*Mare de Corea”* jelzés szerepel, *Han Jang-bok* koreai professzor egy kompromisszumot ajánl a japán fél számára: az „Orient Sea” elnevezést, hiszen ez semleges volta miatt mindkét felet kielégítené (*Korea Newsreview*, 1996. jún 5. 10−11 p.). Még Japánban is felfedeztek olyan térképet, amely a kérdéses területet Keleti-tengerként jelöli: Kim Won-mo koreai professzor szerint az 1690-ből származó térkép egy Japánba látogató francia tudós műve. Ugyancsak ő állapította meg, hogy a Japán Történelmi Enciklopédia 11 kötetében szereplő korabeli térképek közül egyik sem használja a Japán-tenger elnevezést, szerinte Japánban a 19. század közepétől használatos csupán (Seoul Pictorial, 1998/5. 26. p.). Egy japán tudós véleménye szerint a Japán-tenger elnevezés a 16/17. század fordulóján kezdett elterjedni Európában, elsősorban a keresztény misszionáriusok tevékenysége nyomán, s a *Rangaku* nevű, európai tudományt elismerő tudóscsoport terjesztette el Japánban. A *Japán-tenger* elnevezés Európában a 18. század végétől, Japánban pedig csak a 19. század közepétől szorította ki a korábbi alakokat. Ismertet egy olyan japán térképet 1810-ből, amely átmeneti állapotot tükröz: a japán partvidék mentén *Nihon-kai* (••• Japán-tenger) a koreai partvidéknél pedig a *Chōsen-kai* (••• Koreai-tenger) megjelölés szerepel (AOYAMA 1996: 95−96). A kínai *Yuan Shuren* és *Huang Yanjun* professzorok előadásukban arra hívták fel a figyelmet, hogy a szóban forgó tenger nevének megváltoztatása precedenst teremthet, és más érintett országok is követelhetik az ilyen és ehhez hasonló nevek módosítását: Sziámi-öböl, Bengáli-öböl, Perzsa-öböl, Omani-öböl, Mexikói-öböl, Indiai-óceán stb. (YUAN−HUANG

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

1996: 41). Az előadók nem említették, de közismert, hogy az arab országok ignorálják a Perzsa-öböl elnevezést, ezt akceptálandó Perzsa (Arab)-öböl néven említik újabban világszerte, sőt az öböl köznevet tulajdonfőnévvé alakítják, részben a semlegesség, részben a tömörítés szándékával: „az Öböl". A japánok hasonló ellenérvként felhozták, hogy a Japán számára kedvezőtlen döntés precedenst teremthet Ázsia más részein is, hiszen a Kelet-kínai-tenger és a Dél-kínai-tenger neve a térség számos országában Keleti-tenger (Korea Now, March 8. p. 36). Egy 1997-es nemzetközi konferencia résztvevői a tanácskozás eredményeként egyetértésre jutottak abban, hogy a Japán-tenger nevének megváltoztatása kívánatos lenne az alábbi indokok alapján: 1. a japán partvonal hossza csak töredéke a többi ország partvidékének (260 km−6230 km), a lakosság arányában az arány még kedvezőtlenebb Japán számára: egy a tízhez, 2. az elnevezés bizonytalansága ellentétes a globalizáció tendenciáival, 3. a Japántól elszenvedett történelmi sérelmek is a változtatás javára szólnak.

A koreai kormányzat 1992-ben vetette fel először az ENSZ-nél a Japán-tenger elnevezés megváltoztatását, első lépésként kompromisszumot a Japán-tenger és a Keleti-tenger (*East Sea* vagy *Orient Sea)* elnevezés együttes használatát ajánlva (Korea Newsreview, 1994. szept. 17. 8. 1.). Hasonló esetekben az ENSZ szintén párhuzamos megoldást javasol: erre már pozitív példa is van angol–francia relációban: *English Channel / La Manche* (Korea Now, March 8, 2003. p. 35). A japán ellenkezés dacára 1998-ban a földrajzi nevek egységesítését tárgyaló ENSZ-konferencia elfogadta a párhuzamos használatra vonatkozó koreai álláspontot, bár 2002 szeptemberében az ENSZ illetékességéhez tartozó International Hydrographic Organisation „az erőteljes japán lobbizás hatására" visszavonta korábbi, mindkét nevet adaptáló határozatát és visszatért a Japán-tenger egyedüli használatához (Korea Now, November 30, 2002. p. 10). A koreai közvélemény ugyanakkor győzelemként könyvelte el, hogy az Encyclopedia Britannica új kiadásában (1997) már a párhuzamos elnevezés gyakorlata érvényesült, sőt a koreai névváltozat megelőzte a zárójelbe tett japánt: *East Sea* (*Sea of Japan*). Az 1998-as CD-változaton a Koreáról szóló fejezetben az „East Sea" (Sea of Japan), a Japánról szóló fejezetben a „Sea of Japan" (East Sea) sorrendet alkalmazták. Említést érdemel, hogy a nevezetes mű 1768-as első kiadásában a Sea of Corea•• szerepelt (uo.). A National Geographic Society 2000-től szintén mindkét névformát használja (KIM 2002: 21). A két fél kompromisszumán alapuló megoldást az nehezíti, hogy Japán

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

jelenleg mereven elzárkózik a kérdés hivatalos megtárgyalásától kétoldalú tárgyalásokon vagy akár nemzetközi fórumokon (uo. p.11).

A 48 millió lakosú Dél-Korea a gazdaságban és kultúrában egyaránt példátlan sikereket ért el: a valamikor koldusszegény fejlődő ország egy főre eső nemzeti jövedelme ma már 10 ezer dollár körül van. Sikereit a gazdasági tényezőkön kívül a demokratikus nyelvi reformoknak és fejlett oktatási rendszerének is köszönheti. Az információs társadalom küszöbét átlépve most új kihívásokkal kell szembenézniük: olyan megoldásokat kell találniuk a gazdaságpolitikában és a nyelvpolitikában egyaránt, amelyek a nemzetköziesítés és globalizáció igényeit is kielégítik, ugyanakkor a nemzeti hagyományokat és érdekeket is figyelembe veszik.

Jegyzetek

* A koreai ábécé neve a 19. század végéig ŏ*nmun* (••, •• 'vulgáris, közönséges írás') volt, s csak az 1894-es modernizációs reformok bevezetésekor lett a hivatalos neve *kuk-mu*n (•• •• 'állami írás'). Könnyen megtanulható volta is inkább a gúny tárgya volt korábban, ezért a következő, nem hivatalos neveken emlegették még: *ach'im-gŭl* (••• 'reggeli betűk', mivel egy reggel alatt megtanulhatók), *am-gŭl* (•• 'női írás', azaz amit a nők is meg tudnak tanulni, ezért férfiakhoz nem méltó). Csak a 19. század fordulóján vált az egykor lenézett ábécé a koreai nemzeti identitás, önállóság fontos jelképévé; ezt a megváltozott szemléletet tükrözi mai neve (•• *hangŭl*) is, amelyet a modern koreai nyelvészet egyik megteremtője, Chu Shi-gyŏng nyelvész (1876–1914) alkotott meg 1910 körül. Szóalkotását az motiválta, hogy a *hangŭl* többszörös homonima, lehetséges jelentései: 1. 'nagy ('dicső') betűk' (vö. ••*han-mul* 'nagy víz, vagyis 'árvíz'. Ez a szó archaizmus; ma 'nagy' jelentésben a •• *k'ŭda* szótári alakú melléknevet preferálják, amelynek a jelzői alakja •*k'ŭn*, vö. mai koreai ••*k'ŭn-mul* 'árvíz'. A *han* melléknév maradt fenn a ••*Han-kang* 'Han folyó' nevében is, amely így pusztán 'Nagy folyót' jelent, ellentétben későbbi, kínai írásjegyekkel történő, sinocentrizmust tükröző lejegyzésével, hiszen a *han* homonimaként a tónusok nélküli koreaiban 'han nemzetiségű, azaz kínai' jelentéssel is bír: ••, azaz 'Kínai folyó'); 2. 'egyedüli betűk', azaz más írás fölösleges (vö.•• / • *hana / han* 'egy'), 3. 'koreai betűk' (vö. *Han-kuk* •• 'Korea', ez a *han* is azonos alakú a 'kínai' jelentésű sino-koreai szótagmorfémával, de a kínaiban különböző tónusúak), 4. 'helyes, pontos betűk'. A következő állandósult szókapcsolatokban bukkan fel ebben a jelentésben: •••• *han-kaunde* 'pontosan a közepén, kellős közepén', •••• *han-yŏrŭme* 'a nyár kellős közepén' stb. Mivel Dél-Korea önelnevezése, a *Han-kuk* Észak-Koreában tabuszó, következésképpen tilos az erre utaló *hangŭl* is, helyette megalkották az észak-koreai önelnevezésre (••*Chosŏn*) utaló, a *hangŭl* tükörfordításaként is felfogható *chosŏn-gŭl* szót, de használják a *Hun-min chŏng-ŭm* (•••• •••• 'A nép helyes kiejtésre tanítása') rövidítve: *chŏng-ŭm* (•• •• 'helyes kiejtés') szókapcsolatot is, némileg tévesen, hiszen ez nem az ábécének, hanem csupán az ábécét bemutató műnek volt a címe (1443–1446).

* * A 2003-as futball világbajnokságon feltűnt, hogy a hazai szurkolók *Corea* feliratú táblákat emeltek magasba. Mint később kiderült, ez sem véletlen; az ország angol nevének helyesírási változatai (*Korea / Corea*) mögött ugyanis ideologikus tartalmak rejlenek. Kim Seong-ho parlamenti képviselő az angol nyelvű dokumentumokban a kezdőbetű cseréjére tesz javaslatot, s ezt a következő érvekkel indokolja: 1. a *k*-betűs változat csak a 20. század terméke, az első angol térképeken *Sea of Corea* szerepel (1768), s a koreai udvar, a 19. század második felében az európai hatalmakkal kötött egyezményekben és más helyütt következetesen a *c*-betűs variánst használta, még közvetlenül az annexiót megelőzően is, egy Japánnal kötött egyezményben: Memorandum concerning the Administration of Justice and Prisons in Corea (1909); 2. az angol nyelv az országnevek első hangjának jelölésekor a *c* betűt részesíti előnyben (*Cambodia, Canada, Congo* stb.), következésképpen Korea sem lehet kivétel; 3. A *k*-betűs változat hivatalossá tétele Korea Japán általi

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

gyarmatosításával függ össze, ezt a japán deklaráció angol szövegváltozata is bizonyítja (Annexation of Korea to the Empire of Japan, 1910). A képviselő nem feltételez hátsó szándékokat Japán részéről, de megjegyzi, hogy egyesek szerint Japán azért pártolta a betűcserét, hogy a latin betűs ábécérendben előrébb kerülhessen (Korea Now, August 23, 2003. 33. l.).

Irodalom

AOYAMA, HIROO (1966): The Name of Nihon-kai (the Sea of Japan) in Old Maps. *Proceedins of thInternational Seminar on the Name of „East Sea”.* Seoul. 93–96.

CHŎNG, SO-SONG ••• (1998): Yŏngŏ kongyongŏ maldo an twenda. •• ••• •• • ••. [Az angol mint hivatalos nyelv gondolata elvetendő]. *Hangŭl Saesoshik.* •• •••. 1998/8. 8–10.

FOUSER, R. J. (1998): English as Korea's Official Language? *Korea Newsreview*. Seoul. August 1998. 8–9.

HONG, CHIN-HUI •••(1993): *Ilbonŭn Hanguk yŏksarŭl wae pitturo karŭch'ilkka?* ••• ••••• • ••• ••• •? [Japán miért torzítja el a koreai történelmet?] Seoul.Kim Young Hie (2002): East Sea vs. Sea of Japan. *Korea Focus.* Seoul, September-October 2002. 20–22.

KIM, SEONG-WON (1999): Korean Hangŭl vs. Chinese Characters. *Korea Focus*. Seoul. 1999 / 3–4. 145–148.

LEE, KI-SUK (1995): What to Do about the Sea of Japan? *Korea Focus,* Seoul, 1995/1. 141–142.

LEE, KWANG-HYUNG (1998): Preserving Korean "Hangul" Software. *Korea Focus.* Seoul. 1998/7–8. 141–142..

MÁRTONFI FERENC (1981): Koreai nyelv. Ligeti Lajos (szerk.): *A keleti nevek magyar helyesírása*. Akadémiai Kiadó: Budapest. 483–498.

MUN, CHE-AN •••(1998): "Hangŭl"-ŭn chukchi anatta. „••”• •• •••. [A "Hangŭl" program nem halt meg]. *Hangŭl Saesoshik.* •• •••. Seoul. 1998/8. 16–18..

NAM, SEUNG-HO (1999): Chinese Characters are Obstacles. *Korea Forum.* Seoul. 1999/3–4. 143–145.

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

OSVÁTH GÁBOR (1995a): A kínai írásjegyek használatával kapcsolatos dél-koreai vita. Osváth G. (szerk.): *Koreai nyelv és kultúra*. Külkereskedelmi Főiskola: Bp. 40-52.

OSVÁTH GÁBOR (1995b): A koreai személynevek. Balogh Lajos és Ördög Ferenc (szerk.) *Névtudomány és művelődéstörténet*. Zalaegerszeg, 1989. 335−339.

SŎ, JŎNG-SU ••• (1991): Urimal irŭm-ŭi romaja p'yogi-e kwanhayo ••• ••• ••• ••• ••• (A koreai nevek latin betűs átírásáról). *Sae-guk-ŭ saeng-hwal*. ••• ••. 1991/1. 104−113.

YUAN SHUREN-HUANG YANJUN: (1996) Our Opinion on the Geographical Name of the Sea of Japan. *Proceedings of the International Workshop on the Name „East Sea"*. Seoul, 39−41.

Some New Developments of the South Korean Language Policy

(Summary)

Internationalism, globalisation and the revolution of information technology: all are mutually complementing, interdependent phenomena that represent a serious challenge and at the same time an opportunity for the development of each national culture. Today, with the prevalence of these three phenomena, the role of intercultural communication is being re-evaluated. The importance of intercultural communication is well reflected in the language policy and language planning of different countries.

The newest changes, or more precisely, modifications in South Korean language policy related to the inauguration of president Kim Dae-jung in 1998. This politician, known for his strong democratic commitment, had pledged more public morality and more openness. The new president, Roh Sa-myon, who was elected in 2003, expressed his readiness to continue this policy.

President Kim realised that the most effective way of the overcoming the financial crisis (1997) was to improve the competitiveness of Korean products, participate more effectively in the international economic cooperation and open the Korean economy to

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

foreign capital. To achieve this goal the younger generations needed to be prepared in the schools in order to play a more active role in the globalised world in the era of the revolution of information technology. Therefore in the president's program the modernisation of education is a very important element. The new administration wanted a breakthrough in three fields: the more effective teaching of English, Chinese characters and computer knowledge. English as a language of international communication is playing a more and more important role: the realisation of this fact led to an overemphasis on English for many Koreans. In June 1998 a Korean writer proposed that English become an official language both in schools and public life. The raising of this question led to ferocious discussions for several months. Of course, in Korea, public opinion is well aware of the importance of English for making a career. At the same time –as in Japan – the conditions for effective foreign language teaching are not sufficient: Korea lacks good English teachers and adequate teaching material. Experts of Korean administration consider especially good two methods for the improvement of English education: 1. The early introduction of English (from the third grade; many teachers oppose it because they consider the time allotted for the teaching the national language insufficient), 2. Immersion schools, where the students become functionally bilingual speakers.

The second field of the changing language policy is the promoting of the wider use of Chinese characters. The Latin of the Far-East, the classical Chinese (*wenjen*) was the only official language in Korea until the end of the 19th century. As a result, around 60% of the Korean vocabulary is of Chinese origin including the system of family and geographical names. The government wants to resume their teaching in the six-year elementary school (it was abolished only in elementary schools in sixties) and to promote their use in many spheres of communication. There has been a hot debate concerning the use of Chinese characters in South Korean society. In both South and North Korea their official use was abolished not long after the liberation (1948, 1949), but in the South the full implementation of this decree has been postponed in the spirit of liberalism and for some practical reasons. The supporters of Chinese characters think that in the epoch of globalisation, when economic blocs are being formed in the world, it is profitable to be a member of the so called "*kulturkreis* of Chinese characters" which expresses very strong spiritual, cultural and historical links between three

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

countries: China, Korea and Japan. Those opposed to this idea have fears concerning the national identity because of the possible dangers of the Chinese and Japanese cultural influence. Another very important argument of the opposition camp that Chinese characters currently used in China, Korea and elsewhere, often involve different forms, have different meanings and different pronunciations. Nevertheless the South Korean government, referring to some intercultural communication values of Chinese characters, announced the following measures: 1. On road signs Chinese characters must be added to Korean and English (Latin) letters. 2. The government in its documents will restore the use of Chinese characters in order to make better understood the many homonyms of the text in such a way that the Chinese characters must be recorded in parentheses after the hangul written Chinese character word. 3. In the personal identification cards both the first name and the family name must be recorded – parallel with the hangul letters – in Chinese characters, too. (Around 60 % of the Korean vocabulary is of Chinese origin including the system of family and geographical names.) The supporters of the exclusive use of *hangul* (the very easy Korean phonetic script) have declared several times that they do not want to fully abolish the teaching of Chinese characters. They want only to pay respect to the characteristics of the age-group of students, and they want to lay more stress on the teaching of Korean language skills because the number of Korean language classes is too limited.

Korean language policy had to react to a scandal concerning the Korean-made hangul computer program. The scandal broke out in June 15, 1998, in a joint press conference of the Microsoft company and the Korean software firm Hancom where the two declared that the Microsoft was ready to give financial assistance to the bankrupt Korean firm, but in return for this support the Americans demanded to give up the "Hangul" software program of Hancom. (One of the reasons for the bankruptcy of Hancom was the rampant piracy of their software: the “Hangul” program commands a roughly 80 percent of Korean word-processing market, but only about 10 percent of Korean users actually purchase the program.) Many Koreans thought that Microsoft's act endangered the Korean national culture, that Americans would essentially control how computers process the unique Korean alphabet, of which Koreans are rightly proud. A mass movement was organised to save the Korean firm, an action the Korean

BGF KKFK Elektronikus Könyvtár
Az elektronikus könyvtár teljes szövegű dokumentumokat tartalmaz biztosítva a szabad információhozzáférést. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illeti. Az elektronikus könyvtár dokumentumai szabadon felhasználhatók változtatások nélkül a forrásra való megfelelő hivatkozással, de csak saját célra nem kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz.

government also supported financially. Nevertheless the question of mutual compatibility of two different systems is not solved yet.

In the paper the author analyses briefly the language dispute between Korea and Japan on the geographical name question: East Sea vs. Sea of Japan; the results of government-supported conferences on this issue.

The author introduces also the intentions of the Korean language policy concerning the Revised Romanization System, which was adapted on July 4, 2000, and the first experiences of its use. The new system was intended to correct inconsistencies by eliminating the diacritical marks of the previous MOE system and to better accommodate the new multimedia environment, including the Internet.

At the end of the paper the draft of the Basic Law of the Korean Language is introduced. This new law aims at protecting the national language in the era of globalisation.

The Republic of Korea has achieved great success in the development of its national economy and standard of living. Per capita national income is close now to 10.000 dollars. One of the reasons for this unprecedented success story is the democratic-style language reforms, and parallel with it, the improvement of educational system. On the threshold of the new information age the Koreans have encountered new problems. They have to find a solution that meets both the requirements of the globalisation trend and preservation of national traditions and values.